

UGOTOVITVE IN STALIŠČA K OSNUTKU ZAKONA O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU

in delegati družbenopolitičnega zbora, s strokovnimi službami samoupravnih interesnih skupnosti, občinskimi upravnimi organi in službami, z organi in strokovnimi službami družbenopolitičnih organizacij v občini ter drugimi organi, organizacijami in službami, ki sodelujejo pri pripravi in obravnavi gradiv za občinsko skupščino, njene zборе in njihova delovna telesa ter izvršnega sveta in njegovih delovnih teles.

Skrbela je za pravočasno in ustrezno obveščanje delegacij, konferenc delegacij in delegatov o vprašanjih, ki so jih obravnavali in o katerih so odločali zbori občinske skupščine in izvršni svet na način, določen s poslovnikom skupščine občine in izvršnega sveta.

Opravljalja je protokolarne zadeve ter vodila celotno dokumentacijo o delu občinske skupščine in zborov ter izvršnega sveta.

Vse zgoraj omenjene naloge je skupna strokovna služba opravila za naslednje število sej: 10 sej zbora združenega dela, 10 sej zbora krajevnih skupnosti, 7 sej družbenopolitičnega zbora, 3 skupna zasedanja vseh treh zborov, 58 sej skupin za delegiranje v skupščino SRS in skupščino SML, 65 sej delovnih teles skupščine in 57 sej izvršnega sveta.

Zaključki

Izvršni svet ugotavlja, da je bilo delo upravnih organov v globalu uspešno, da se kaže določen pozitiven premik v odnosu do delegatskega sistema, pa tudi do izvajanja nalog v upravnem postopku. Skupščinska gradiva so krajša, delegatom se posreduje tudi povzetke, odgovori na delegatska vprašanja so zadovoljivi in v večini primerov tudi ažurni. Upravni postopki so zakoniti, zelo redke so uspešne pritožbe, več je bilo pohval oziroma priznanj s strani OZD in posameznikov, zlasti glede razumevanja in pripravljenosti za razreševanje problemov in ažurnosti.

V preteklem letu se je večina članov izvršnega sveta in predstojnikov upravnih organov šele uvajala v opravljanje svojih nalog, vendar izvršni svet ugotavlja, da te naloge odgovorno opravljajo.

Z aktivnim delovanjem so člani izvršnega sveta in predstojniki upravnih organov pripomogli tudi k uspešnemu delu skupščinskih organov, pa tudi organov in teles družbenopolitičnih organizacij, kar v preteklosti ni bilo toliko prisotno.

Izvršni svet ugotavlja, da je bilo upravnim organom v letu 1982 naloženo zlasti s strani zveznih in republiških upravnih organov veliko dodatnih in izrednih nalog, kar je imelo določen vpliv tudi na večjo angažiranost izvršnega sveta.

Izvršni svet ocenjuje, da deluje dovolj odprto, vendar v tej odprtosti ni čutili pobud in sodelovanja tudi s strani drugih dejavnikov, zlasti pri razreševanju nekaterih ključnih vprašanj na območju občine.

Izvršni svet meni, da bi bilo delo posameznih upravnih organov lahko še bolj uspešno, če bi vsi delavci svoje naloge odgovorno opravljali. Kje so vzroki za to in kaj je treba storiti, da bo njihovo delo bolj učinkovito, je pokazalo gradivo o organiziranosti in delovanju upravnih organov, o katerem je skupščina razpravljala jeseni 1982.

Na tej osnovi je izvršni svet sprejel konkreten akcijski program, o opravljenih nalogah in sprejetih ukrepih in aktivnostih pa bo poročal skupščini jeseni letos.

Izvršni svet

Skupščina občine Ljubljana-Siška je na 13. seji zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti ter 11. seji družbenopolitičnega zbora dne 4. maja 1983 obravnavala osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, upoštevajoč pri tem tudi prejeta poročila iz javne razprave ter sprejela naslednje

ugotovitve in stališča:

1. Skupščina je ugotovila, da je bila v občini Ljubljana-Siška organizirana široka javna razprava o osnutku zakona, ki sta jo usmerjala OK SZDL in OS ZSS, o osnutku zakona pa so razpravljale tudi temeljne delegacije in konference delegacij ter družbenopolitične organizacije na ravni občine, ki so strnile stališča in pripombe iz javne razprave. V javni razpravi so delovni ljudje in občani pokazali velik interes za dograjevanje sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja in pozitivno ocenili možnost ustvarjalnega sodelovanja v javni razpravi. Poudarili so, da bi tako dobro organizirana javna razprava morala biti ob vsakem pomembnejšem sistemskem zakonu, na katerem so delovni ljudje in občani še posebej zainteresirani. Kritično so ocenili dejstvo, da take možnosti niso imeli že ob sprejemanju zveznega zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

2. Javna razprava je podprla temeljna izhodišča, na katerih je grajen osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Poudarila je, da osnutek zakona pomeni pomemben korak naprej pri zagotavljanju socialne varnosti vseh delovnih ljudi. Še zlasti je pozitivno ocenila naslednja osnovna izhodišča:

— **uvedbo enotnega sistema** pokojninskega zavarovanja za delavce v združenem delu in druge kategorije delovnih ljudi;

— **obvezno zavarovanje vseh kmetov**, ki jim je opravljanje kmetijske dejavnosti edini ali glavni poklic ter stimuliranje novih družbenoekonomskih odnosov na vasi tudi preko sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja;

— **krepitev odgovornosti združenega dela za prevenčijo invalidnosti** ter za prekvalifikacijo, dokvalifikacijo in ustrezno zaposlitev delovnih invalidov s poudarkom na postopnosti uveljavitve novega sistema;

— **krepitev samoupravne regulative** tako v okviru samoupravne interesne skupnosti PIZ kot v OZD;

— **uvedbo takšne samoupravne organiziranosti SIS**, ki bo zagotavljala odločujoč vpliv delavcev ter drugih delovnih ljudi, še zlasti kmetov in tudi upokojenih delavcev pri urejanju vprašanj s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter učinkovito delovanje celotnega delegatskega sistema.

3. Predlagan koncept pokojninskega in invalidskega zavarovanja kmetov je v načelu sprejemljiv, rešiti pa bo treba še številna odprta vprašanja, na katere je javna razprava še posebej opozorila. Družbenoekonomske razmere ter materialne možnosti združenega dela in samih kmetov ne omogočajo, da bi z uvedbo enotnega sistema zagotovili vsem kmetom enako raven socialne varnosti. Zato je sprejemljiva predlagana rešitev, da se združenim kmetom, ki bodo zavarovani od določene zavarovalne osnove, zagotavlja tak obseg pravic kot delavcem v združenem delu, ostalim pa na nižji ravni. Upoštevajoč specifičnosti v našem kmetijstvu ter dejstvo, da še lep čas ne bomo sposobni ugotavljati dejanskega dohodka od kmetijske dejavnosti je za večino kmetij v sedanjem obdobju sprejemljiv je sistem zavarovalnih osnov, kot podlage za oblikovanje materialnega položaja kmeta upokojenca. Ker tudi ni možno preko zakonodaje precizneje uveljaviti kriterije, kdo je tisti, ki se ukvarja s kmetijsko dejavnostjo kot edinim ali glavnim poklicem, naj se zakoniti načelo obveznega zavarovanja, v samoupravni praksi pa bodo potrebni naporji za dejansko uveljavitve tega principa, izhajajoč iz osnovnega ustavnega načela, da si v naši družbi vsak gradi svoj položaj —

materialni in družbeni na podlagi dela. Zato bi morali to načelo dosledno uveljaviti tudi pri članih kmečkega gospodarstva in mešanih kmetijah. V razpravi je bilo podprto izhodišče o novih virih finansiranja za pokojninsko in invalidsko zavarovanje kmetov, tako glede obremenjevanja vse kmečke zemlje, kot prispevka OZD za združene kmete, čeprav je bilo hkrati prisotno vprašanje ali bodo OZD v sedanjih razmerah razpolagale s potrebnimi sredstvi.

Posebna pozornost je bila posvečena tudi vprašanju zavarovalne dobe tistih kmetov, ki doslej niso bili zavarovanci starostnega zavarovanja kmetov. Predlagatelj naj to vprašanje ponovno temeljito prouči in v mejah možnosti zagotovi ustrežno rešitev vsaj za določene osebe pod določenimi pogoji, še zlasti za bodoče prevzemnike.

4. Posebna pozornost je bila posvečena novostim na področju pridobitve in odmere pravic, še zlasti naslednjim:

— **pokojninski osnovi** za detaširane delavce: podprta je bila osnovna rešitev, ne pa varianta, ki s sistemskega vidika ni sprejemljiva, prav tako pa tudi ne z vidika konkretnih primerov. Stevilni delavci, ki odhajajo v tujino, opravljajo zahtevnejša in odgovornejša opravila, pa tudi pogoji dela so marsikdaj težji kot v domovini, zato ne bi bil sprejemljiv njihov zadnji osebni dohodek;

— **najvišji pokojnini**. Soglasno je bilo stališče, naj bo zgornja meja določena v republiškem zakonu, pri čemer ne bi smela presegati 85 % 3,5-kratnega mesečnega povprečnega OD iz preteklega leta. Bila so celo prisotna mnenja, da bi zadoščala višina 3-kratnega;

— **predčasni upokojitvi**. Odločna je bila zahteva za čimvečje poenotenje ureditve tega vprašanja v Jugoslaviji. Večina je predlagala, naj se pokojnina v tem primeru zmanjša največ za 1 %, v kolikor pa to ni sprejemljivo, pa je lahko maksimalna odbitna postavka 1,5 %. Sočasno je bilo v javni razpravi prisotno, da širjenje pravic pomeni tudi večje obveznosti, vendar so prevladala stališča, da je treba predčasno upokojitve omogočiti le generaciji, ki je nosila breme povojne izgradnje ter delala v najtežjih razmerah. Delavci, ki so podpirali tako usmeritev, so imeli pred očmi tudi predvsem tiste kategorije delavcev, katerih delovna možnost je že bistveno zmanjšana (invalidi III. in II. kategorije invalidnosti) in jim je v združenem delu še zlasti v sedanjih zaostrenih razmerah težko zagotavljati ustrežno, produktivno zaposlovanje. Ti delavci, katerih osebni dohodek je relativno nizek, možnosti predčasne upokojitve ne bi koristili, če bi uveljavili visoke odbitne postavke. Zato naj bi predlagatelj, upoštevajoč določila zveznega zakona, ponovno temeljito proučil to vprašanje tudi iz vidika selektivnih rešitev. To vprašanje pa je treba določno urediti v republiškem zakonu in ni sprejemljiv predlog, naj bi to urejal samoupravni splošni akt skupnosti, ker bi bila javna razprava ponovno osredotočena na to vprašanje, na škodo ostalih rešitev, ki jih bo vseboval statut.

5. **Povečevanju pokojnine** po izpolnitvi polne pokojninske dobe. Javna razprava je odločno nasprotovala določilo 27. člena, ki ni v skladu s sedanjo družbeno klimo, niti ne z veljavno delovno zakonodajo. Delavci ne nasprotujejo osnovnemu načelu, da v skladu z delovnimi zmognostmi in družbenimi potrebami delajo in ustvarjajo dohodek ter s tem prispevajo k zagotavljanju socialne varnosti tudi upokojenih delavcev, vendar menijo, da ni potrebno izjemne primere dela preko polne pokojninske dobe še posebej stimulirati. Pri tem ni prezreti, da so sedanje razmere na področju zaposlovanja povsem drugačne kot so bile pred 10 leti, ko smo uveljavili ta institut in da se tega tudi izjemoma poslužujejo le neproizvodni delavci. Sicer pa je treba tudi preko ustreznih zakonskih rešitev zagotavljati

čimvečje možnosti zaposlovanja predvsem mladih ljudi. Zato predlagamo, da se 27. člen v celoti črta, saj nismo prejeli niti ene pripombe oziroma predloga, ki bi soglašala s predlagano rešitvijo.

V javni razpravi niso bila izražena enotna mnenja glede variante pri 23. in 34. členu. Po mnenju občinske skupščine pa je pri oblikovanju končne rešitve treba upoštevati, da gre za širitev pravic in da so naše možnosti sedaj in še lep čas v prihodnje, omejene.

6. Občinska skupščina, upoštevajoč javno razpravo, podpira predlagane novosti na področju **varstva invalidov**, meni pa, da je treba uveljaviti daljše prehodno obdobje, ker v tem srednjeročnem obdobju ni možno uresničiti predvidenih obveznosti združenega dela. Pri tem je treba upoštevati, da predlagani koncept terja ureditev številnih vprašanj po samoupravni poti (družbeni dogovor in samoupravni sporazumi ter samoupravni splošni akti) in bi takojšnja uveljavitev novosti pomenila v marsikateri delovni sredini poslabšanje varstva delovnih invalidov. Še posebej skrbno bo treba objektivizirati pogoje za zagotovitev solidarnosti v okviru SIS ter čimbolj poenotiti in racionalizirati postopek za ugotavljanje invalidnosti.

7. Predlagana rešitev o izenačevanju pogojev vdove oziroma vdovca za **pridobitev pravice do družinske pokojnine**, ko gre za pogoj starosti (50 let), je po mnenju skupščine sprejemljiva. V javni razpravi je predlagana rešitev dobila podporo vsepovsod, kjer je bila pravilno pojasnjena intenca tega izenačevanja in opozorjeno tudi na rešitev v 165. členu osnutka zakona. Izhajajoč iz že omenjenega ustavnega načela, da si v naši družbi vsak gradi svoj materialni in družbeni material na podlagi dela ni razloga, da bi še vnaprej zadrževali ureditev, ki izhaja iz buržoaznega sistema zavarovanja.

8. Podpiramo novosti na področju **uživanja in izgube pravic**, s tem, da se upošteva varianta pri 82. členu.

9. Posebna pozornost je bila v javni razpravi posvečena **pokojninski dobi**, pri čemer je bilo kritično ocenjeno dejstvo, da v osnutku zakona ni bilo realizirano izhodišče iz predloga za izdajo zakona, da se v pokojninsko dobo šteje tudi čas, prebit na odsluženju vojaškega roka v določenem trajanju. Poudarjeno je bilo, da predlagatelj ni javnosti ustrežno obvestil, zakaj je to izpadlo in ali je prišlo do bistvenih sprememb po tem vprašanju med obema fazama. To vprašanje je v naši republiki aktualno že ves čas sedanjega sistema in je skrajni čas, da se javnost objektivno informira o tem ali tega vprašanja ni možno urediti le zaradi tega, ker je to treba enotno urediti za območje vse Jugoslavije, ali pa je odločujoč drug argument; širitev pravic ni možna zaradi omejenih možnosti združenega dela. Slednji argument je prisoten že vseh 10 let in ni verjetno, da bi nam prihodnja leta to omogočila. Zato je treba ob predlogu zakona takšno ali drugačno rešitev jasno argumentirati.

V javni razpravi ni bila deležna podpore predlagana rešitev v 119. členu. Le-ta opozarja, da imamo določene pomanjkljivosti na področju priznavanja zavarovalne dobe s povečanjem, ki jo je šteti kot skrajni ukrep. Zato je nujno treba pristopiti k reviziji del in nalog, na katerih je priznana zavarovalna doba s povečanjem. Koliko je predlagatelj mnenja, da je zaradi izjemnih primerov potrebno v sedanjem obdobju ohraniti predlagano rešitev, potem naj se ta predvidi v prehodnih in končnih določbah in s tem nakaže, da gre dejansko za odpravo prisotnih pomanjkljivosti, ne pa za sistemsko rešitev.

10. V javni razpravi je bila močno prisotna zahteva po ureditvi socialne varnosti duševno in telesno motenih oseb s prirojeno invalidnostjo. Zato skupščina podpira prevladujoče stališče, da se to vprašanje nemudoma reši, pri čemer naj pravno vprašanje, ali v tem ali v drugem zakonu razreši sam predlagatelj.

Izhaja od leta 1964 namesto Občinskih razgledov, ki jih je leta 1961 začel izdajati občinski odbor SZDL Ljubljana-Šiška. Naslov: »Javna tribuna«, Ljubljana, Trg prekomorskih brigad 1, soba 405 — Gradivo pripravila za tisk: Skupna strokovna služba občine Ljubljana-Šiška — Tisk: Tiskarna Slovenija, Ljubljana — Po mnenju sekretariata za informacije Izvršnega sveta SRS št. 421/1/72 z dne 7. II. 1974 je Javna tribuna oproščena prometnega davka.